

Aktuální otázky lidských práv

Vážené dámy a pánové,

po dvou měsících Vám přinášíme „prázdninový Bulletin“ a doufáme, že si i v těchto letních dnech rádi počtete novinky z oblasti lidských práv a demokratizace.

Začínáme aktuální zprávou z červnového zasedání Benátské komise, kterou Vám ve svém příspěvku přibližuje Veronika Bílková. Mimo jiné se Komise zabývala situací v Rusku a Turecku, přičemž začátek zasedání lze bez nadsázky označit za vznětlivý.

Petr Pospíšil poté přibližuje obsah odborného semináře, který v červnu 2016 uspořádal Mezinárodní právní odbor Ministerstva zahraničních věcí ČR. Seminář se věnoval aktuálním otázkám mezinárodního humanitárního práva (čili práva ozbrojených konfliktů), a to mimo jiné za přítomnosti představitelů Mezinárodního výboru Červeného kříže z Paříže.

V sekci týkající se mezinárodního trestního práva objasňuje Katarína Hukelová osud bývalého čadského prezidenta Hissène Habrého, který byl na konci května za zločiny proti lidskosti a další zločiny spáchané během své vlády odsouzen na doživotí.

Tématem Heleny Kopecké z evropské sekce je jedna z hlavních událostí uplynulých dvou měsíců: Brexit. Ve svém příspěvku se věnuje tomu, jak vystoupení Velké Británie z EU ovlivní britskou vnitrostátní ochranu lidských práv.

Irena Kaletová ze sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se zabývá vnitřní lidskoprávní reformou, ke které se po sérii skandálů odhodlala mezinárodní fotbalová asociace FIFA. Přizvala si k tomu i těžký kalibr z Harvardu v podobě Johna Ruggieho.

V rámci české sekce komentuje Michal Ošcipovský nedávné a ve veřejném prostoru poměrně živě diskutované rozhodnutí Ústavního soudu, kterým bylo zrušeno zákonné ustanovení zabraňující osobám žijícím v registrovaném partnerství v individuálním osvojení dětí.

Krásné léto Vám přeje
za Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Jan Lhotský

Obsah

Když se snesou hromy a blesky. Červnové zasedání Benátské komise
Reportáž ze semináře Ministerstva zahraničních věcí
k aktuálním otázkám mezinárodního humanitárního práva

1) Mezinárodní trestní spravedlnost | 8

- Spravedlivost po 26 letech – případ Hissene Habré
- Jean-Pierre Bemba Gombo odsouzen k 18 letům vězení
- MICT: Mezinárodní trestní tribunál ve „stand-by“ režimu

2) Evropský systém ochrany lidských práv | 14

- Brexit a jeho dopady na lidská práva
- Spravedlnost proti nenávisti

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 18

- FIFA: náprava hříšníka?

4) Česká republika a lidská práva | 21

- Záhadná propuštění příslušníků bezpečnostních sborů
- Ústavní soud zrušil ustanovení bránící osobám žijícím v registrovaném partnerství v osvojení si dětí

Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

Titulní fotografie: Brexit, autor: portal gda, zdroj: Flickr CC BY-NC-SA 2.0, link: <https://www.flickr.com/photos/135518748@N08/27734442401>

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je tam například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlinů, školného a odkazů.

Na webu je i *beta verze* našeho Manuálu k výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Když se snesou hromy a blesky. Červnové zasedání Benátské komise

Veronika Bílková,
zástupkyně ČR v Benátské komisi

Zasedání Evropské komise Rady Evropy pro demokracii prostřednictvím práva (tzv. Benátské komise) bývají občas bouřlivá, letos v červnu se ale na Komisi poprvé snesly hromy a blesky. A to v doslovném slova smyslu. V předvečer zasedání udeřil do budovy Scuola Grande di San Giovanni Evangelista v Benátkách, kde se Komise pravidelně schází, blesk a poškodil část její střechy. Oprava sice zabrala jen několik dní, probíhala ale právě během červnového zasedání (10. – 11. června 2016). Členové Komise i delegace států tak měli účast zpestřenu bojovou hrou nazvanou „Kdo najde vedlejší vchod do budovy Scuola Grande?“, ve které si ne všichni zpočátku vedli zcela úspěšně. Samo zasedání pak probíhalo za doprovodu orchestru složeného z vrtaček, kladiv a jiných podobných nástrojů.

Benátská komise se ovšem ztíženými podmínkami nenechala vyvést z míry a přijala hned jedenáct nových stanovisek týkajících se schválené či připravované legislativy Arménie, Gruzie, Kazachstánu, Polska, Moldávie, Ruské federace, Turecka a Ukrajiny. Tematicky jsou stanoviska značně pestrá. Zastoupena je agenda volební (stanovisko k novele ukrajinského zákona o volbách do Parlamentu, která předvídá možnost vyloučení kandidáta, jenž přejde k jiné politické straně, z kandidátní listiny), soudní (*amicus curie* pro Ústavní soud Moldávie k zákonu, podle něž lze hnát k odpovědnosti soudce, jehož rozhodnutí vede k odsouzení země u Evropského soudu pro lidská práva), bezpečnostní (stanovisko k novele polského zákona o policii, který upravuje odposlechy a shromažďování tzv. metadat) i lidskoprávní (stanovisko k ruskému zákonu o tzv. nežádoucích organizacích). Asi největší kontroverze vyvolala stanoviska ruská a turecká, proto se dále budeme podrobněji věnovat právě jim.

Rusko: nedůvěra k ESLP a k nevládním organizacím

Legislativa přijatá v Ruské federaci se v poslední době dostává na pořad jednání Benátské komise poměrně často. Podnět k přípravě stanovisek ob-

Benátky [1]

vykle nepřichází od ruských úřadů, ale od orgánů Rady Evropy, typicky Parlamentního shromáždění. To platí rovněž pro dvě nejnovější stanoviska. První (Opinion 814/2015) posuzuje Ústavní zákon Ruské federace č. 129 z 19. května 2015, jímž byl do ruského právního řádu zaveden institut tzv. nežádoucí zahraniční či mezinárodní nevládní organizace. Zákon stanovuje, že generální prokurátor RF má možnost prohlásit určitou zahraniční či mezinárodní nevládní organizaci za nežádoucí, má-li za to, že její aktivity „ohrožují základy ústavního pořádku Ruské federace, její obranyschopnost nebo bezpečnost“ (článek 5 zákona). Taková organizace ztrácí možnost na území Ruské federace vyvíjet jakoukoli činnost.

Jako první byla za nežádoucí označena National Endowment for Democracy (NED), později k ní přibyla např. Open Society Foundation. Vesměs jde o organizace se sídlem v USA, které se zaměřují na podporu demokracie či lidských práv. Stanovisko uznává právo státu regulovat činnost nevládních organizací na svém území, upozorňuje ale na vágnost některých ustanovení, včetně vymezení podmínek prohlášení aktivit organizace za nežádoucí, problematickou automatickostí sankce zákazu činnosti i nedostatečné zapojení soudní moci do rozhodování o osudu nevládní organizace.

Druhé stanovisko (Opinion 832/2015), na němž se podílela i česká členka Benátské komise, analyzuje novelu Federálního ústavního zákona o Ústavním soudu Ruské federace z prosince roku 2015. Novela dává Ústavnímu soudu pravomoc posuzovat soulad rozhodnutí Evropského soudu pro

lidská práva s Ústavou RF. V případě, kdy Soud shledá nesoulad, nemůže být rozhodnutí ESLP vykonáno. Pozorní čtenáři si jistě vzpomenou, že k této novele se Benátská komise vyjadřovala již v březnu. Tehdy ale bylo přijato jen prozatímní stanovisko, na něž nyní – poté, kdy zpravodajové připravující text měli možnost navštívit Rusko a probrat novelu s jeho zástupci – navazuje stanovisko konečné.

Toto stanovisko také reflektuje rozhodnutí Ústavního soudu RF ve věci Ančugov a Gladkov, které padlo v polovině dubna 2016 a představuje první praktickou aplikaci novely. Konečné stanovisko se ve svých závěrech výrazně neodchyluje od stanoviska prozatímního. Benátská komise zopakovala, že státy mají povinnost respektovat rozhodnutí mezinárodních soudních orgánů rozhodujících na základě smlouvy, k níž se tyto státy dobrovolně připojily, a že opačný postup, bez ohledu

na své zdůvodnění, představuje porušení zásady *pacta sunt servanda* i článku 46 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

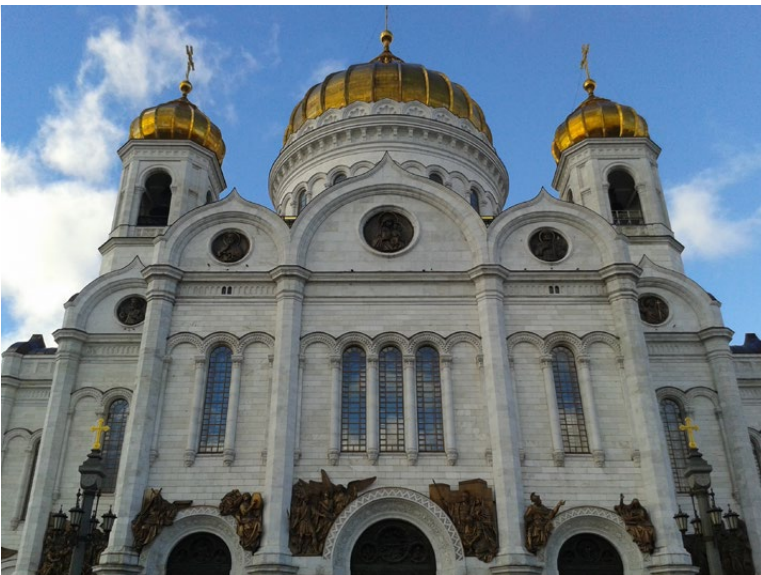
Turecko: omezení lidských práv ve jménu boje proti terorismu

Turecko je další zemí, jejíž legislativa se v posledních letech objevuje v agendě Benátské komise častěji než dříve. Opět je tomu tak mnohdy z podnětu Parlamentního shromáždění Rady Evropy, které si vyžádalo i dvě nová stanoviska. Ta se týkají legislativních aktů, jež zasahují do základních lidských práv (svoboda projevu, svoboda pohybu atd.) a jsou primárně, nebo aspoň zčásti zdůvodněna potřebou boje proti terorismu.

První stanovisko (Opinion 805/2015) se zaměřuje na zákon č. 5651, který reguluje zveřejňování in-

Istanbul [2]

Moskva [3]

formací na internetu a stanovuje, jaké příspěvky se zveřejňovat nesmějí, resp. je nutné je odstranit. Okruh titulů, z nichž je nezveřejnění, resp. odstranění možné, je přitom podle názoru Benátské komise značně široký (předcházení zločinnosti, ochrana osobních údajů, jiná hrozba pro třetí aktery apod.). Nezveřejnění, resp. odstranění příspěvku je navíc jedinou, automaticky předvídanou možností – Komise doporučuje tureckým orgánům zvážit, zda by v některých případech nestačilo např. varování či upozornění na závadný obsah. Konečně, stanovisko vyzývá k posílení procesních záruk a k obligatornímu zapojování soudců do všech klíčových rozhodnutí.

Druhé stanovisko (Opinion 842/2015) se vztahuje k právní úpravě zákazu vycházení. Od srpna 2015 bylo v oblasti na jihovýchodě země vyhlášeno na šedesát takových zákazů – některé trvaly pár dní, jiné mnoho týdnů či dokonce měsíců. Opatření, zdůvodňovaná bojem proti kurdskému terorismu, se dotkla cca 200 tisíc lidí. Právním základem zákazu vycházení se překvapivě nestala Ústava, která se mimořádným situacím poměrně podrobně věnuje, ale zákon o provinční správě z roku 1949. Turecko postup zdůvodnilo tím, že se chce vyhnout zásadnějším zásahům do lidských práv a nezamýšlí derogovat od Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Benátská komise toto zdůvodnění nepovažuje za přesvědčivé a postup Turecka kritizuje hlavně s ohledem na to, že zákon z roku 1949 neodpovídá současným lidskoprávním standardům. Zákazu vycházení zde nejsou stanoveny žádné jasné teritoriální či časové limity, chybí požadavek na zohlednění zásad nezbytnosti

a přiměřenosti při jeho vyhlášení a režim je nedostatečně kontrolován ze strany jak moci zákonodárné, tak moci soudní.

Benátské léto (bez hromů a blesků)

Během červnového zasedání dotáhla Benátská komise do konce všechna stanoviska, která byla vyžádána v předchozích měsících ze strany států nebo orgánů Rady Evropy. Část stanovisek vznikla velmi rychle (např. předběžné stanovisko k novele zákona Ústavního soudu Gruzie bylo hotovo za cca dva týdny), u jiných se naopak příprava poněkud protáhla (např. stanovisko k ruskému zákonu o tzv. nežádoucích organizacích bylo vyžádáno již vloni v létě, z důvodu dočasné suspenze zastoupení Ruské federace v Parlamentním shromáždění Rady Evropy byl ale jeho text finalizován až v červnu 2016). Benátská komise tak má na začátku léta před sebou čistý stůl, není ale pochyb o tom, že na tomto stole se brzy opět začnou, resp. již začaly vršit žádosti o nová stanoviska. O těch budeme informovat v dalších příspěvcích do Bulletinu.

Příspěvek tento se hodí uzavřít několika dobrými zprávami. Zaprvé, navzdory kritice, která se na něj během červnového zasedání snesla, oznámilo Turecko záměr navýšit svůj příspěvek na chod Komise. Zadruhé, oprava částí budovy Scuola Grande di San Giovanni Evangelista v Benátkách zasažených bleskem se zdařila v rekordně krátké době a příští zasedání tak snad již proběhnou za standardních podmínek. A konečně zatřetí, neprokázalo se, že by blesk jednal na pokyn kteréhokoli ze států, jejichž legislativa se během červnového zasedání měla stát předmětem jednání...

Fotografie

[1] Benátky, autor: Veronika Bílková

[2] Istanbul, autor: Veronika Bílková

[3] Moskva, autor: Veronika Bílková

Reportáž ze semináře Ministerstva zahraničních věcí k aktuálním otázkám mezinárodního humanitárního práva

Petr Pospíšil

Mezinárodněprávní odbor MZV uspořádal dne 7. června 2016 seminář pro odbornou veřejnost, jehož se jako hosté zúčastnili významní představitelé mezinárodních organizací zabývajících se ve své každodenní praxi mezinárodním humanitárním právem.

Po úvodním slovu Martina Smolka, náměstka pro řízení sekce právní a konzulární MZV, v Hudebním salónku Černínského paláce jako panelisté postupně vystoupili Petr Válek, ředitel Mezinárodněprávního odboru MZV, dále Benno Kocher reprezentující Mezinárodní výbor Červeného kříže (ICRC) a nakonec Julie Tenenbaum, regionální právní poradkyně ICRC z Paříže.

Specifika mezinárodního humanitárního práva

Petr Válek ve svém úvodním vystoupení připomněl pojmové a definiční znaky subsystému mezinárodního humanitárního práva (IHL) a jeho odlišnosti i podobnosti vůči mezinárodnímu právu lidských práv (IHRL). Připomněl základy a strukturu IHL, klíčové právně závazné dokumenty (Ženevské úmluvy, Haagské úmluvy) i „soft-law“ instrumenty, jejichž vymahatelnost závisí na vůli signatářských států.

Povinnosti, ke kterým se prostřednictvím mezinárodních úmluv státy zavázaly, jsou většinou naplňovány prostřednictvím novelizace národních právních řádů. Ve vztahu k České republice Petr Válek připomněl, že ČR ratifikovala všechny čtyři Ženevské úmluvy i jejich tři dodatkové protokoly. Mimoto je ČR vázána i Římským statutem Mezinárodního trestního soudu (včetně jeho novelizace po „revizní“ konferenci v Kampale), který jako jednu z kategorií zločinů podle mezinárodního práva postihuje i válečné zločiny.

V posledních letech je možné registrovat stále větší tlak na posílení mechanismů vymahatelnosti IHL, což je oblast, ve které IHL za IHRC výrazně zaostává. V loňském roce byl představen návrh na ustavení shromáždění po vzoru Římského statutu MTS,

Černínský palác [1]

avšak z důvodu opozice několika států (mezi jinými i Ruska či Íránu) k vytvoření orgánu nedošlo.

Role a činnost Mezinárodního výboru Červeného kříže

V následujícím příspěvku Benno Kocher ze sekce vnějších zdrojů Mezinárodního výboru Červeného kříže nejprve představil základní charakteristiku a údaje o tomto hlavním výkonném orgánu nejvýznamnější humanitární mezinárodní neziskové organizace. ICRC na počátku června 2016 působila celkem v 315 destinacích v 80 zemích a zaměstnávala více než 14 tisíc pracovníků.

Hlavním cílem a zároveň principem její mise je neutrální a nestranná humanitární činnost. Tato aktivita ovšem neobnáší pouze zprostředkovávání humanitární pomoci a pomoci raněným při ozbrojeném konfliktu, jak je často v mediálním diskurzu zjednodušováno, nýbrž kupříkladu i vedení dialogu s jednotlivými stranami ozbrojeného konfliktu.

ICRC

Logo Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC) [2]

Kromě samotné činnosti v průběhu konfliktu, ať už přímo na bitevním poli či především v jeho zázemí, do širokého rámce činnosti ICRC spadá i „preventivní akce“ zaměřující se na vzdělávací projekty, zvyšování povědomí a informovanosti subjektů, jichž se potenciálně IHL týká. Benno Kocher posluchačům odhalil i zdroje financování ICRC – 90 % představují příspěvky ze strany států a mezinárodních organizací resp. institucí (například Evropské komise), zbylou část pokrývají především dobrovolné příspěvky od soukromých dárců.

Nové výzvy mezinárodního humanitárního práva

Julie Tenenbaum v závěrečném příspěvku semináře připomněla, že v prosinci 2015 se uskutečnila konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce (RCRC), jež se koná pravidelně vždy jednou za čtyři roky. Na konferenci byla mj. vyzdvižena nutnost uvědomit si, že charakter hrozeb a ozbrojených konfliktů prošel od let přijetí Ženevských úmluv a dodatkových protokolů (1949 resp. 1977) zásadní proměnou. Jednou z hlavních výzev IHL v poslední době je posílení ochrany obětí vnitrostátních ozbrojených konfliktů (*non-international armed conflicts*), tedy oblasti, jež je dosud mechanismy IHL nedostatečně upravena, třebaže kvantitativně vnitrostátní ozbrojené konflikty nad mezinárodními ozbrojenými konflikty jednoznačně převažují.

Úskalím současných snah o posílení závaznosti a vymahatelnosti IHL je rezervovaný postoj států k uzavírání „hard law“ závazků a k podřizování se mezinárodní jurisdikci. Tento jev se promítl i do diskuzí o novém mechanismu vymahatelnosti IHL (*IHL compliance mechanism*; viz výše). Schválení nových návrhů je obtížné i procedurálně – vyžaduje svolání mezinárodní konference států a jejich jednomyslné schválení.

Julie Tenenbaum zmínila i vztah IHL k některým současným hrozbám pro mezinárodní bezpečnost. V otázce vztahu IHL a terorismu poukázala na problém neexistence jednotné, všeobecně akceptované definice terorismu. Terorismus *per se* tedy nepředstavuje samostatný zločin podle mezinárodního práva, ale dílčí prvky teroristických útoků jsou s to naplnit skutkovou podstatu činů řazených mezi zločiny proti lidskosti či válečné zločiny.

V samotném závěru pařížská právní poradkyně ICRC otevřela i vysoce progresivní a aktuální

Julie Tenenbaum, Benno Kocher a Petr Válek [1]

problematiku IHL a kybernetické bezpečnosti. Uvedla, že kybernetický útok na strategické sítě, politické či vojenské, může představovat porušení IHL a legitimizovat právo na sebeobranu a opatření učiněná v ní – ta však musí respektovat nosné principy IHL – tedy zásady rozlišování (*distinction*) a přiměřenosti (*proportionality*), které jsou v oblasti kyberprostoru obtížně definovatelné.

Do budoucna je rovněž možné uvažovat o „autonomních zbraních“, k jejichž použití by nebylo zapotřebí lidské kontroly. I tyto by však musely být naprogramovány tak, aby bylo výše zmíněným principům učiněno za dost. Na jednu stranu se zatím zdá, že se jedná o vysoce vizionářský koncept spíše ze sféry „science fiction“, na druhou stranu je třeba si uvědomit rychlý vývoj technologií, které se týkají i vojenské oblasti. Přitom i na tyto případy bude v budoucnu třeba existující IHL aplikovat.

Z celkové perspektivy seminář nabídl účastníkům kontextuální vhled do palčivých otázek současnosti i dalšího směřování mezinárodního humanitárního práva a přítomná odborná veřejnost jej hodnotila velice pozitivně.

Fotografie

- [1] Černínský palác, sídlo MZV ČR a místo konání semináře, autor: Ludek, 12. února 2007, Wikipedia Commons, CC BY-SA 3.0
- [2] Logo Mezinárodního výboru Červeného kříže (ICRC), autor: ICRC, 6. dubna 2014, Wikipedia Commons, veřejně přístupné (*public domain*)
- [3] Julie Tenenbaum, Benno Kocher a Petr Válek, autor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Spravodlivost' po 26 letech – případ Hissene Habré

Katarína Hukelová

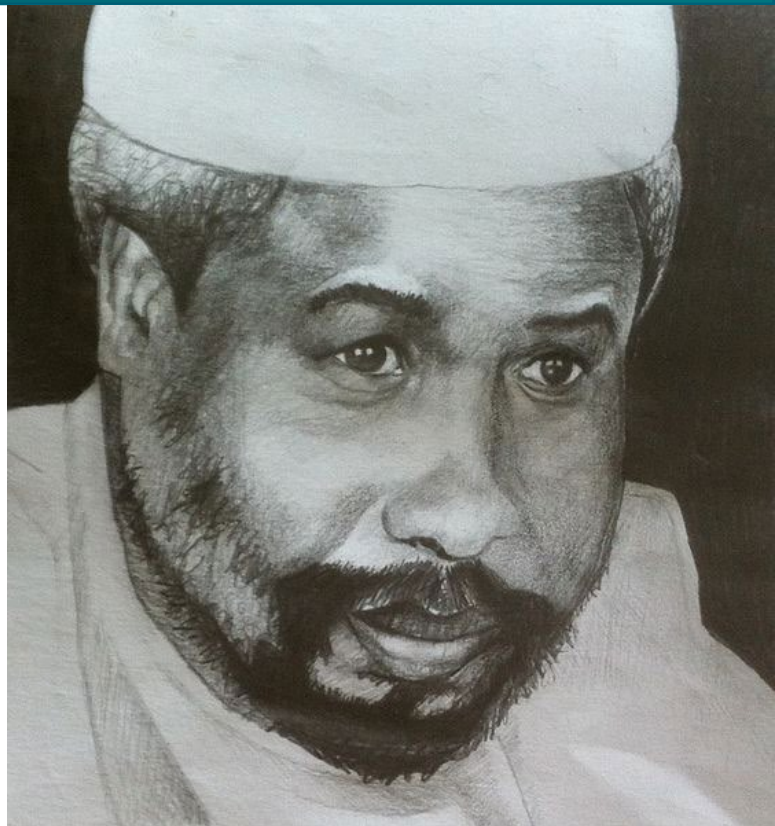
Po takmer štvrtstoročí snahy sa obeť režimu Hissene Habrého a ľudskoprávní aktivisti dočkali spravodlivosti. Bývalý prezident Čadu Hissene Habré bol odsúdený na doživotie.

Keď dňa 30. mája vyniesol Mimoriadny africký senát rozsudok s doživotným trestom nad bývalým čadským prezidentom Hissene Habré, prepukol v pojednávacej miestnosti súdu v senegalskom Dakare jasot verejnosti. Habré po vypočutí verdiktu vyšiel zo súdu zahalený v bielom rúchu s bielym turbanom na hlave a slnečnými okuliarmi so zdvihnutou rukou na znamenie odporu. Jeho právnici už podali voči rozsudku odvolanie.

V čase keď sa v roku 1982 dostal Hissene Habré k moci, zúrila v Čade nielen občianska vojna, ale navyše bol Čad aj vo vojne s Líbyou a jej vtedajším diktátorom Muammarom Kaddafim. Habré v Čade rozpútal ešte intenzívnejšie peklo a za osem rokov jeho diktatúry bolo zavraždených približne 40 tisíc ľudí a vyše 200 tisíc bolo mučených. Po svojom zvrhnutí súčasným prezidentom Idrissom Débym utiekol do Senegalu, kde žil v Dakare z miliónov dolárov, ktoré údajne stihol ukradnúť Čadu pred svojim útekem.

Habré bol prvýkrát za zločiny proti ľudskosti odsúdený súdom v Senegale už v roku 2000, avšak rozsudok prvostupňového súdu bol zrušený odvolacím súdom a to z dôvodu, že Senegal nemá jurisdikciu nad zločini spáchanými na území Čadu. V tom istom roku podali žalobu na Habrého na súde v Belgicku tri bývalé obeť jeho režimu, ktoré získali belgické občianstvo. Keďže belgické zákony umožňujú stíhanie zločinov podľa medzinárodného práva, po vykonanom vyšetrovaní vydal belgický sudca na Habrého medzinárodný zatykač za spáchanie zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a za porušovanie humanitárneho práva.

Belgicko následne požiadalo Senegal o vydanie Habrého, avšak Senegal argumentoval tým, že na takúto extradíciu nemá jurisdikciu. Belgicko žiadalo Senegal o vydanie bývalého čadského diktá-

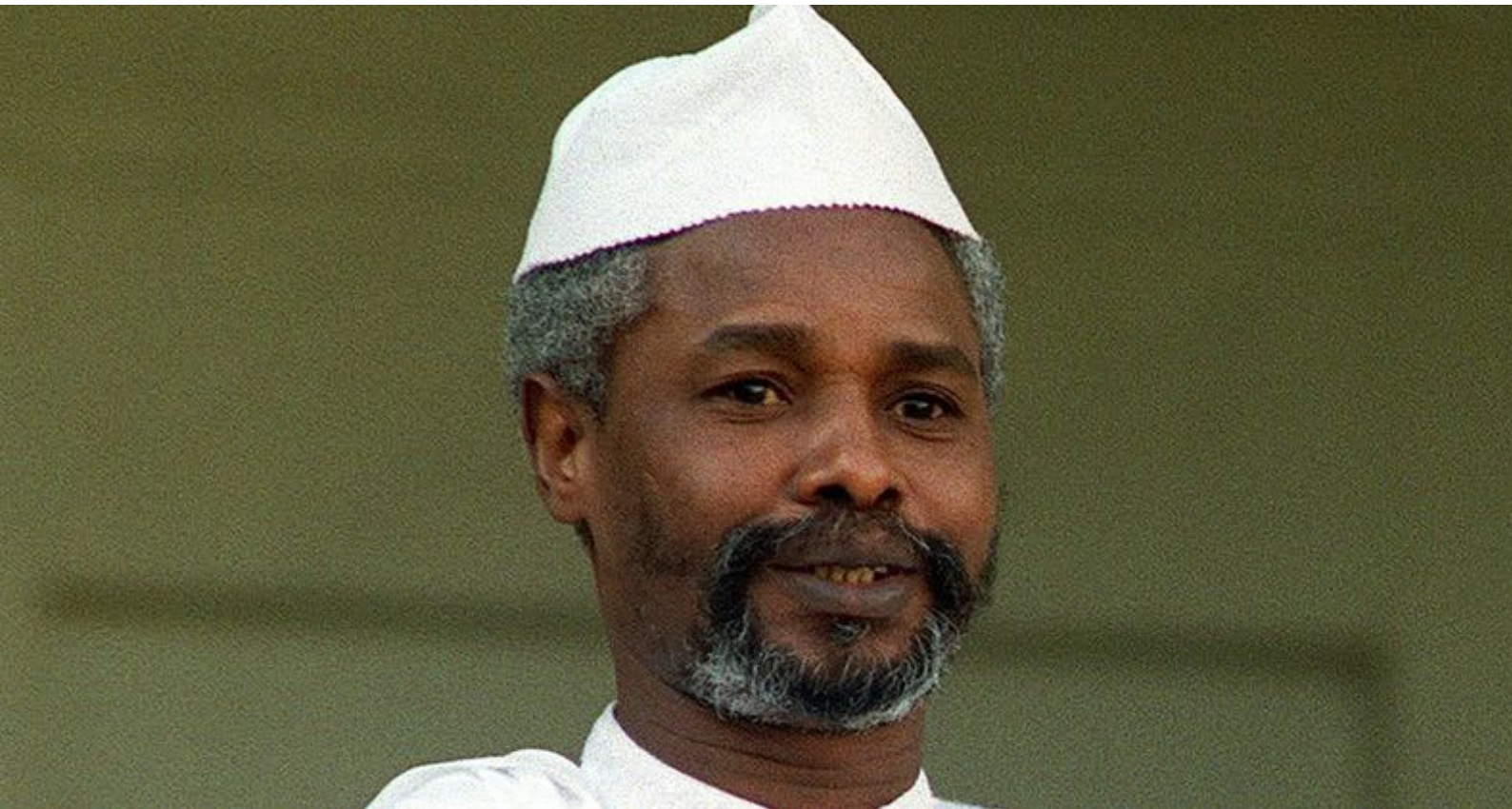

Hissene Habré [1]

tora ešte trikrát, čo v roku 2012 vyústilo do sporu medzi oboma krajinami pred Medzinárodným súdnym dvorom.

Po zmene politickej situácie v Senegale bol v apríli 2012 na základe dohody medzi Africkou úniou a Senegalom v Chartúme podpísaná dohoda o zriadení Mimoriadneho afrického senátu s jurisdikciou nad zločini spáchanými Habrého režimom v Čade v rokoch 1982 až 1990. Ide o hybridný tribunál, kde súdny senát je zložený z dvoch senegalských sudcov a zo sudcu z iného členského štátu Africkej únie.

Mimoriadny africký senát začal prípad Hissene Habrého prejednávať v júli 2015 a počas desiatich mesiacov sa pojednávalo celkovo 53 dní a bolo vypočutých 93 svedkov. Na prvú pojednávnicu Habrého musela justičná stráž priviesť násilím, kopal všade okolo seba a kričal. Počas celého prejednávania svojho prípadu pred tribunálom neprehovoril a až do konca odmietal jeho legitimitu. Senát ho odsúdil na doživotný trest za spáchanie zločinov proti ľudskosti, konkrétne za nariadenie zavraždiť 40 tisíc ľudí, za mučenie, znásilnenie a sexuálne otroctvo. Rozsudok nadšene prijali obeť, pozostalí obeť

Habre, 17.máj 2016 [2]

Habrého režimu ako aj organizácie na podporu ľudských práv. Predsedníčka komisie Africkej únie sa vyjadrila, že rozsudok jasne ukazuje, že Africká únia netoleruje nedotknuteľnosť predstaviteľov štátov ako ani porušovanie ľudských práv a teda vydanie odsudzujúceho rozsudku v prípade Hissene Habrého je posilnením princípu „africké riešenia na africké problémy“.

Zdroje

African Union Commission Press Release, Directorate of Information and Communication, African Union, 1. jún 2016 (<http://au.int/en/press-releases/30728/au-welcomes-judgement-unprecedented-trial-hiss%C3%A8ne-habr%C3%A9>).

BBC: Hissene Habré: Chad's ex-ruler convicted of crimes against humanity, BBC Africa, 30 máj 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-36411466>).

Deutsche Welle: Ex-Chad dictator Habré's lawyers appeal life sentence, Deutsche Welle, 11. jún 2016 (<http://www.dw.com/en/ex-chad-dictator-habre-lawyers-appeal-life-sentence/a-19323934>).

Maclean, R.: Chad's Hissene Habré found guilty of crimes against humanity, The Guardian, 30 máj 2016 (<https://www.theguardian.com/world/2016/may/30/chad-hissene-habre-guilty-crimes-against-humanity-senegal>).

Fotografie

[1] Autor: Badboybenny; Názov: Hissene Habré, 20. srpen 2015, www.wikimedia.org, Creative Commons (CC BY-SA 4.0)

[2] Autor: www.amnesty.org; Názov: Habre, 17.máj 2016, www.wikimedia.org, Creative Commons (CC BY-SA 4.0)

[3] Autor: Steve Conover; Názov: Chad, 18. júl 2007, www.flickr.com, Creative Commons (CC BY-SA 2.0)

Vlajka Čadu [3]

Jean-Pierre Bemba Gombo odsouzen k 18 letům vězení

Helena Kopecká

V letech 2002 a 2003 došlo ve Středoafričské republice k řadě závažných zločinů, které byly Mezinárodním trestním soudem uznány za válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Dne 21. června 2016 byl Jean-Pierre Bemba Gombo za tyto zločiny odsouzen k 18 letům vězení.

Události v letech 2002 a 2003

Jean-Pierre Bemba Gombo, vrcholný politik a jeden z viceprezidentů přechodné vlády Demokratické republiky Kongo, stál v letech 2002 a 2003 v čele Hnutí za osvobození Konga (v originále *Mouvement de Libération du Congo*, známé také pod zkratkou *MLC*). Toto hnutí bylo jedním z aktérů druhé konžské války a bylo podporováno Ugandou, jež byla jejím dalším aktérem. V případě Hnutí za osvobození Konga šlo o velmi silnou povstaleckou

skupinou v občanské válce. Uganda společně s hnutím získala kontrolu nad částí Konga.

Vojenské jednotky Hnutí za osvobození Konga vtrhly v roce 2002 do Středoafričské republiky, a to na pozvání prezidenta Ange-Felixe Patasseho, který se s hnutím spojil za účelem zastavení tamního převratu. Nicméně jednotky hnutí v zemi rabovaly, zabíjely a znásilňovaly. Bemba byl vojenským velitelem, který stál v čele hnutí a byl si vědom skutečnosti, že jednotky Hnutí za osvobození Konga páchají pod jeho vedením závažné zločiny. Členové hnutí měli sexuálně zneužít přes 400 osob. Některým obětem znásilnění bylo přitom pouhých 10 let. Bemba se následně v Demokratické republice Kongo stal viceprezidentem.

Průběh řízení před Mezinárodním trestním soudem

Jean-Pierre Bemba Gombo byl zatčen ze strany belgických úřadů v květnu 2008, a to na základě zatykače vydaného ze strany Mezinárodního trest-

Vlajka Středoafričské republiky [1]

ního soudu. V této době byl senátorem Demokratické republiky Kongo. Vyšetřovací komora soudu potvrdila v červnu 2009, že Bemba je obviněn ze zločinů proti lidskosti a z válečných zločinů. Soudní proces začal v listopadu 2010 a zakončen byl ústními jednáními v listopadu 2014. Soud udělil status obětí celkem 5229 osobám, které byly autorizovány k účasti na soudním řízení.

Dne 21. března 2016 byl Jean-Pierre Bemba Gombo shledán vinným ze zločinů proti lidskosti (vraždy a znásilnění) a z válečných zločinů (vraždy, znásilnění a drancování), ke kterým došlo ve Středoafričské republice mezi říjnem 2002 a březnem 2003. Následně byla dne 21. června 2016 upřesněna výše trestu a bylo rozhodnuto, že Jean-Pierre Bemba Gombo stráví ve vězení 18 let.

Mezinárodní trestní soud rozhodl o této výjimečné výši trestu z důvodu závažnosti spáchaných zločinů. Pokud jde o činy znásilnění, poukázal na dvě přitěžující okolnosti. Tyto zločiny byly páčány proti bezbranným obětem a rovněž byly páčány se zvláštní krutostí. U zločinu drancování poukázal soud rovněž na přitěžující okolnost zvláštní krutosti. Soud uvedl, že v tomto případě neexistují žádné polehčující okolnosti.

Výjimečnost rozsudku - odpovědnost za sexuální násilí

Odsouzení Bemby Mezinárodním trestním soudem je výjimečné, neboť jde o první případ, kdy byla uznána odpovědnost vysoce postaveného politika za zločiny sexuálního násilí, kterých se dopustili jeho podřízení.

Karim Lahidji, prezident Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH) v souvislosti s odsouzením Bemby uvedl: „*Mezinárodní trestní soud konečně promluvil, nahlas a jasně: sexuální násilí během válečných konfliktů nemůže zůstat nepotrestáno – jeho následky devastují celé komunity. Nechtě je tento rozsudek varováním pro všechny ostatní vojenské velitele, kteří nechávají své vojenské jednotky týrat ženy a muže, dívky a chlapce: Vaše činy jsou zločinné a budete potrestáni.*“

Snad tedy skutečně odsouzení Jeana-Pierra Bemby Gombo poslouží jako odstrašující příklad pro další pachatele sexuálního násilí během válečných konfliktů. Pro oběti ze Středoafričské republiky z let

2002 a 2003 je jeho odsouzení nesmírně významné – nyní se jim konečně dostalo alespoň nějakého zadostiučinění.

Zdroje

ICC Trial Chamber III sentences Jean-Pierre Bemba Gombo to 18 years' imprisonment for war crimes and crimes against humanity committed in the Central African Republic in 2002-2003, ze dne 21. června 2016 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=PR1223>).

Bemba Given 18-Year Jail Sentence at ICC, ze dne 21. června 2016 (<http://www.ijmonitor.org/2016/06/bemba-given-18-year-jail-sentence-at-icc/>).

Civil society reacts: ICC sentences ex-rebel commander to 18 years, ze dne 27. června (<https://ciccglobaljustice.wordpress.com/2016/06/27/civil-society-reacts-icc-sentences-ex-rebel-commander-to-18-years/>).

Global Justice Weekly – Civil society seeks progress with historic ICC outcome, ze dne 27. června (<https://ciccglobaljustice.wordpress.com/2016/06/27/globaljustice-weekly-civil-society-seeks-progress-with-historic-icc-outcome/>).

Fotografie

- [1] Vlajka Středoafričské republiky, autor: User:Nightstallion, zdroj: Wiki-media Commons
- [2] Logo Mezinárodního trestního soudu, autor: de:Benutzer:Afrank99, zdroj: Wiki-media Commons

Logo Mezinárodního trestního soudu [2]

MICT: Mezinárodní trestní tribunál ve „stand-by“ režimu

Petr Pospíšil

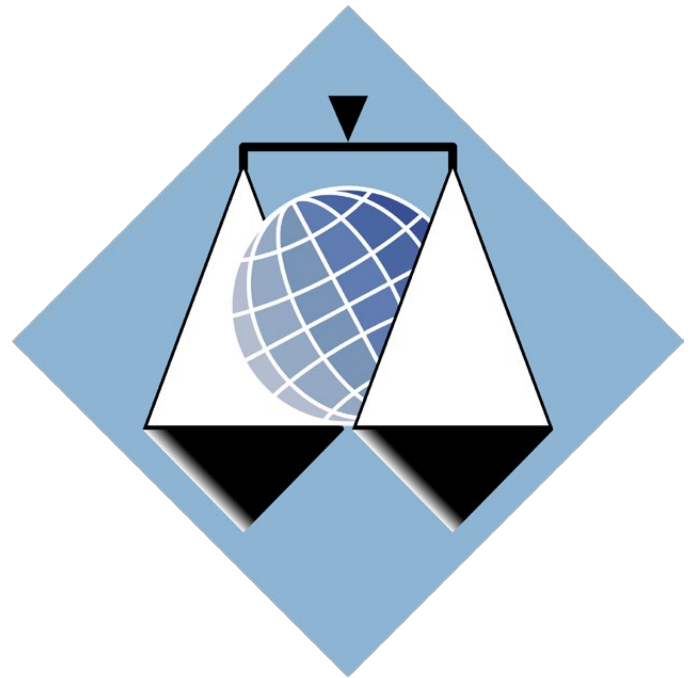
V nejbližší době čeká oblast mezinárodní trestní spravedlnosti výrazný milník. Svoji činnost ukončí Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR). Tyto dva ad-hoc tribunály však nebudou zrušeny bez náhrady, jejich roli převezme flexibilní „Mechanismus pro mezinárodní trestní tribunály“ (MICT), jenž již byl uveden v život a zatím existuje paralelně po jejich boku.

O vytvoření Mechanismu pro mezinárodní trestní tribunály (*Mechanism for International Criminal Tribunals*; MICT) bylo rozhodnuto v roce 2010 prostřednictvím rezoluce č. 1966 Rady bezpečnosti OSN. Text samotné rezoluce definuje MICT jako „nově zřízený, dočasný a efektivní orgán pověřený pokračováním v jurisdikci, právech, povinnostech a základních funkcích ICTR a ICTY a uchováním odkazu obou institucí“.

MICT sestává ze dvou „větví“. První (se sídlem v Arushu v Tanzanii) navazuje na činnost ICTR a její provoz byl spuštěn 1. července 2012. Druhá větev zahájila svoji činnost přesně o rok později, sídlí v Haagu a analogickým způsobem pokračuje v mandátu ICTY. Existence MICT byla prozatím časově omezena na dobu čtyř let (tedy do roku 2016), poté bude mechanismus podrobován periodickému přezkumu každé dva roky.

Nejedná se v žádném případě o „mezinárodní tribunál“ v klasickém slova smyslu; MICT nepočítá s častými pravidelnými zasedáními ani početným, trvale zaměstnaným personálem. Jde o poměrně subtilní, flexibilní strukturu, jejímž základem je seznam 25 soudců (zvolených Valným shromážděním OSN).

Z tohoto seznamu jsou (podle Statutu MICT, který byl přijat spolu s Rezolucí č. 1966 jako jeho příloha) předsedou MICT, jímž je Theodor Meron z USA, vždy ad hoc způsobem jednotliví soudci pověřováni vedením jednotlivých případů. Pro projednání věci v první instanci předseda jmenuje buď samosoudce nebo tříčlenný senát, pro odvolací řízení navrhne pětičlenný senát. Soudci dostávají odměnu pouze za reálný výkon soudcovské činnosti v rámci MICT.

Logo Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) [1]

Co se týče samotných funkcí MICT a rozdělení kompetencí mezi dvěma dosluhujícími tribunály a MICT, nejdůležitější skutečností je fakt, že ICTY ani ICTR již nebudou zahajovat žádné zcela nové případy - nově obviněné osoby již budou souzeny před MICT. Jedním z hlavních cílů MICT je dopadení tří obžalovaných ze strany ICTR, kteří jsou stále na útěku: Augustina Bizimany, Féliciena Kabugy a Protaise Mpiranyy. Před ICTY již byli všichni obvinění předvedeni (posledními byli Ratko Mladic a Goran Hadžić), MICT však je pověřen provedením odvolacích řízení ve věcech Radovana Karadžiće a Vojislava Šešelje.

Obecným pravidlem je, že MICT provede odvolací řízení, pakliže odvolání bylo podáno po 1. červenci 2012 (v případě odvolání proti rozsudkům ICTR) resp. po 1. červenci 2013 (v případě odvolání proti rozsudkům ICTY). MICT bude aktivován taktéž, dojde-li k obnovení a opětovnému otevření některého z již uzavřených řízení. Mimo tyto základní funkce MICT dohlíží nad výkonem rozsudků, poskytuje pomoc národním soudům ve formě zodpovídání předběžných otázek, zprostředkovává ochranu svědků vypovídajících v případech projednávaných před MICT a vede archiv dokumentace ICTY, ICTR i samotného MICT.

Charakteristiku MICT lze uzavřít hodnocením, že jde o dosud bezprecedentní instrument, který je

však konstruován způsobem dávajícím naději, že po skončení mise obou dosavadních ad hoc tribunálů bude zachována kontinuita a dořešeny zbývající případy. Přitom dojde k minimalizaci finanční i administrativní zátěže díky flexibilnímu („stand-by“) charakteru orgánu. Věříme tedy slovům předsedy MICT Theodora Merona: *“Rada bezpečnosti ustavením MICT pomohla zaručit, že ukončení činnosti dvou průkopnických ad hoc tribunálů neumožní, aby opět zavládla beztrestnost.”*

Zdroje

United Nations Mechanism for International Criminal Tribunals. About the MICT (<http://www.unmict.org/en/about>).

United Nations Mechanism for International Criminal Tribunals. About the MICT: Judges (<http://www.unmict.org/en/about/judges>).

United Nations Mechanism for International Criminal Tribunals. About the MICT: Questions & Answers (<http://www.unmict.org/en/about/questions-answers>).

United Nations Security Council Resolution 1966 (2010). Adopted by the Security Council at its 6463rd meeting, on 22 December 2010. S/RES/1966 (2010) (http://www.unmict.org/sites/default/files/documents/101222_sc_res1966_statute_en.pdf).

Security Council Establishes Residual Mechanism to Conclude Tasks of International Criminal Tribunals for Rwanda, Former Yugoslavia, ze dne 22. prosince 2010 (<http://www.un.org/press/en/2010/sc10141.doc.htm>).

Fotografie

- [1] Logo Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY), autor: Popadius, 31. října 2012, Wikipedia Commons, veřejně přístupné (*public domain*)
- [2] Sídlo ICTY v Haagu, autor: Julian Nitzsche, 11. července 2012, Wikipedia Commons, CC BY-SA 4.0-3.0-2.5-2.0-1.0

Sídlo ICTY v Haagu [2]

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Brexit a jeho dopady na lidská práva

Helena Kopecká

V červnu 2016 rozhodla Velká Británie v referendu o vystoupení z Evropské unie. Od počátku bylo zřejmé, že v případě odhlasování odchodu z EU bude ovlivněn život řady lidí. Mohou mít výsledky referenda dopady i na ochranu lidských práv?

Lidskoprávní ochrana plynoucí z práva Evropské unie

Pokud jde o ochranu lidských práv, díky právu EU došlo v britském právu k určitým změnám. Příkladem může být ochrana dat, kdy Směrnice EU o ochraně osobních údajů byla transponována do britského zákona *Data Protection Act*. Směrnice obsahuje například právo vznést námitku proti zpracování údajů, právo na ochranu v případě porušení práv a další.

Na britské právo měla dále vliv Směrnice EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, která zaručuje obětem obchodování právo na ochranu. Směrnice EU na ochranu obětí trestných činů se pro změnu promítla do britského *Code of Practice for Victims of Crime*.

Řada směrnic a nařízení také vedla ke zlepšení práv postižených. Směrnice o rovnosti v zaměstnání měla rovněž pozitivní dopady, když v zaměstnání zavedla rovnost v oblasti sexuální orientace, náboženství nebo věku, které předtím v britském právu zakotveny nebyly.

Toto bylo jen několik málo příkladů týkající se evropských směrnic. Listina základních práv EU pak podrobně stanoví ochranu řady práv. Často se nepřesně hovoří o tom, že Velká Británie má z Listiny výjimku, ale ve skutečnosti se připojila k Protokolu o uplatňování této Listiny, jehož cílem není přímo vyloučení aplikace Listiny, ale upřesnění její aplikace.

Listina základních práv EU zahrnuje řadu ustanovení na ochranu občanských, politických, eko-

Britská vlajka ve vzduchu [1]

nomických, sociálních a kulturních práv. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou Velká Británie zůstane být vázána, chrání primárně občanská a politická práva. Tedy ochrana poskytovaná Listinou je širší.

Co však bude s touto Listinou po faktickém vystoupení Velké Británie z EU? Již by neměla být aplikována. Stejně tak jakékoliv budoucí právo EU, které bude schváleno. Například návrh Evropské komise, který chce lépe zpřístupnit produkty a služby pro postižené (*European Accessibility Act*), se již Velké Británie týkat nebude.

Možné následky odchodu Velké Británie z EU

Objevují se politická prohlášení, že zřejmě bude omezena svoboda pohybu pracujících migrantů. Následky odchodu Velké Británie z EU mohou dopadnout jak na pracovníky z jiných států žijících ve Velké Británii, tak na Brity pracující v jiných členských státech EU. Zatím otevřenou otázkou zůstává ochrana jejich práv. Již v minulosti chtěla britská vláda některá práva omezit.

Odchod z EU může také ovlivnit rodinný život dětí. V současné době rodiče ze zemí mimo EU, jejichž dítě má občanství EU, mají šanci zůstat žít s dítětem ve Velké Británii. Je dále otevřenou otázkou, co bude s ochranou práv těch, kteří nemají britské občanství. Je ještě zřejmě brzy spekulovat, které skupiny osob mohou být zasaženy, nicméně je možné, že k určitým změnám v ochraně práv dojde.

Zvyšující se počet trestných činů z nenávisti

Dopady referenda mohou jít daleko za rámec skutečnosti, že se Velké Británie již nebude týkat budoucí právní úprava EU. V Londýně byl ode dne konání referenda zaznamenán nárůst oznámení ohledně trestných činů z nenávisti (*hate crimes*), a to o celých 50 %. Webová stránka britské policie týkající se těchto trestných činů uvádí, že v posledních dvou červnových týdnech došlo ve srovnání s červnem 2015 k nárůstu incidentů o 42 %.

Průzkum dále uvádí, že 12 % polských státních příslušníků žijících ve Velké Británii zažilo ode dne hlasování o referendu nepřátelské chování. Média plní stránky těmi, kteří čelili verbálním útokům či dokonce zhářskému útoku, jelikož jsou vnímáni jako cizinci. Rovněž se v průzkumu poukazuje na to, že děti s evropskými kořeny mají strach, že budou muset Velkou Británii opustit.

Britské úřady tyto události berou naštěstí velmi vážně, trestné činy z nenávisti jsou autoritami veřejně označovány jako opovržením hodné s tím, že musí být potlačovány. Starosta Londýna mluví o nulové toleranci, ode dne referenda se podařilo zatknout až 75 % pachatelů těchto trestných činů.

Možné další oslabení ochrany lidských práv?

Velká Británie sice již nebude vázána Listinou základních práv EU, zůstane však vázána Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, která je instrumentem Rady Evropy,

Evropský soud pro lidská práva [2]

nikoliv Evropské unie. Tedy odchod Velké Británie z EU se nijak nedotkne ochrany práv plynoucích z této Úmluvy.

Ve Velké Británii existuje zákon zvaný *Human Rights Act*, který inkorporoval Úmluvu do britského práva a umožňuje domáhat se ochrany práv, které zaručuje, přímo před britskými soudy. Nicméně v roce 2015 prohlásila britská konzervativní strana záměr nahradit Úmluvu vlastní *British Bill of Rights*. Otázkou je, jestli se tím neoslabí klíčová práva chráněná mezinárodním právem, například právo týkající se ochrany soukromého a rodinného života.

Ozývají se rovněž hlasy ze strany některých britských politiků, že za zvážení stojí myšlenka opuštění Evropské úmluvy o lidských právech, zejména se připomínají některá nepopulární rozhodnutí ze strany štrasburského soudu.

Závěrem lze říci, že Velká Británie po odchodu z EU samozřejmě nezůstane bez ochrany lidských práv. Ochrana lidských práv má v této zemi dlouhou tradici, nicméně k určitému zeslabení jejich ochrany dojít může, a to zejména v oblastech popsaných výše. Konkrétní případy však ukáže až budoucnost.

Zdroje

What Brexit Means for Human Rights, 11. července 2016 (<https://www.hrw.org/news/2016/07/11/what-brexit-means-human-rights>).

Impact of EU membership on equality and human rights, Equality and Human Rights Commission (<https://www.equalityhumanrights.com/en/our-human-rights-work/impact-eu-membership-equality-and-human-rights>).

EU referendum: Will we gain or lose rights by leaving the European Union?, 3. června 2016 (<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-uk-rights-will-we-gain-or-lose-a7054091.html>).

Fotografie

- [1] Britská vlajka ve vzduchu, autor: Jiri Hodan, zdroj: Wiki-media Commons
- [2] Evropský soud pro lidská práva, autor: Figure, zdroj: Wiki-media Commons

Spravedlnost proti nenávisti

Martin Dominik

Oběti zločinů z nenávisti mají přístup ke spravedlnosti mnohdy obtížnější nežli je tomu u obětí běžné kriminality. Složky státní moci by jim proto měly být nápomocny, nicméně samy často působí problematicky, protože oblasti nerozumí či ji nevěnují dostatečnou pozornost. V současnosti však již existují způsoby, jak situaci zlepšit.

První kontakt

Zločin z nenávisti je čin zaměřený proti jednotlivci či skupině na základě její i domnělé odlišnosti a právě tímto je primárně motivován. Ohrožené skupiny jsou vyhledávány zejména na základě náboženství, rasy, sexuální orientace a národnosti. Aby mohl být zločin, ať už z nenávisti či nikoliv, řádně vyšetřen, musí se o události dozvědět státní orgány, nejčastěji přímo od oběti tohoto jednání. Nicméně právě oběti prvně zmíněných činů je z různých důvodů nenahlašují. Cítí se ohroženy, nedůvěřují státu a jeho orgánům.

Policisté jsou obvykle prvními, s kým se oběť setká, a právě u nich začíná vyšetřování. Tvoří bránu, která má případy přijímat, ale může je i zastavit v jejich prvním stádiu. Pokud policie nekoná nebo je jako nečinná vnímána veřejností, nemotivuje oběti k hlášení případů. To vede k začarovanému kruhu, v němž policie nekoná, protože o případech neví, a neví o nich, protože dle obětí stejně nekoná.

Vzdělávání, vzdělávání

Rozřešit tuto situaci může vzdělávání státních orgánů, zejména policie, ale i státních zástupců či soudců. Za vhodné se považuje také vytváření speciálních jednotek policie, které se zaměřují na zločiny z nenávisti. V nich by se oběť neměla setkat s osobou, jež sympatizuje s názory pachatele. Jedná se totiž o běžnou obavu, která je částečně podložena i názory zevnitř policie, že k takové situaci může někdy dojít. Proškolená specializovaná jednotka navíc dokáže s obětí komplexně pracovat a odkázat ji na potřebnou podporu.

Menší skupina poučených policistů je schopna

Ilustrační obrázek - Hate speech, free speech [1]

aktivně vyhledávat zločiny z nenávisti a proniknout do komunity, která je jimi ohrožena. To pomáhá bourat bariéry mezi policií a občany a přiblížit se ideálu vzájemné spolupráce. Lze doporučit setkávání s širší veřejností, prezentaci úspěchů policie a překonávání zažitého obrazu pasivní masy.

Podporu obětem poskytují vládní i nevládní organizace, opět k tomu však musí mít adekvátní vzdělání, přičemž za nejdůležitější se považuje právní a psychologické. Problematická je rozdrobenost agentur, když se každá věnuje jen malému úseku a neposkytne oběti komplexní pomoc. Tento trend je při specializaci odvětví pochopitelný, nicméně vhodnější se jeví ucelený přístup. Například od psychologické pomoci, přes jednání s policií, právní pomoc v trestním řízení až po bezproblémový návrat do společnosti.

Stejně tak sociální pracovníci by měli mít o zločinech z nenávisti a práci s jejich oběťmi dostatečné povědomí. Už jen proto, že oběťmi se stávají i lidé bez domova, a to jen pro tuto skutečnost. Je třeba jim srozumitelnou formou předat informace o jejich právech a o tom, že incidenty mohou bez následků hlásit.

Bez patřičného proškolení nemusí úřední osoba ani poznat, že se jedná o zločin z nenávisti. Tento je nejčastěji spojován s pravicovým extrémismem,

nicméně tím se paleta nevyčerpává. Pokud není zločin rozpoznán, oběť může mít pocit nespravedlnosti, a společnosti se vysílá negativní signál tolerance jednání.

Online svět

V současnosti se mnoho lidských aktivit přesouvá na internet, do světa online. S tímto trendem jdou i zločiny z nenávisti, předně nenávistná pomluva. V prostředí sociálních sítí se jedná o poměrně běžnou praktiku. Uživatelé se cítí být anonymními a nečekají postih. Neuvědomují si, že názor prezentují veřejně, stejně jako by jej pronesli. Na síti jej může navíc zachytit mnohem více lidí a způsobit větší škody.

Této oblasti se již policie a ostatní orgány věnují. Nicméně i u nich převládá přesvědčení, že na internetu se nejedná o závažné jednání. Ovšem v době, kdy se množství komunikace i politické diskuze přesouvá do online světa, jde o neudržitelný názor.

Moderních technologií lze využít i k potírání zločinů z nenávisti. Internet poskytuje velké množství informací, navíc snadno dostupných široké veřejnosti. Moderně vedené kampaně mají značný dopad, což se potvrzuje také v politickém prostředí. Vládní či nevládní organizace se mohou přiblížit obětem, jež na oplátku zjistí informace o jejich činnosti.

Birmingham Pride [2]

Zároveň lze internet využít k samotnému hlášení jednání, které se jeví jako zločin z nenávisti. S policií lze komunikovat pomocí emailu či webového formuláře. Ve Velké Británii funguje internetová stránka, kde je možné zločin z nenávisti nahlásit pomocí interaktivního formuláře.[1] Zároveň se zde poskytuje množství relevantních informací, od definic až po rady. Tento krok s dobou odbourává překážky mezi společností a policií a ukazuje, že se oficiální místa o problematiku opravdu zajímají. Prostředí vybízí k hlášení a netolerování zločinů z nenávisti.

Závěrem můžeme říci, že boj se zločiny z nenávisti je během na dlouhou trať, a to zvláště pokud nejsou politiky a veřejností dostatečně odsuzovány. Nesnášenlivé projevy bývají tolerovány až za hranice svobody projevu. Policie jako první orgán, který přichází s obětí do styku, musí jednat šetrně a získat její důvěru. K tomu je nutné vzdělání, jež se jejím příslušníkům mnohdy nedostává. K redukci tohoto problému se nabízí využití moderních technologií, které mohou ukázat, že je tu kontakt se společností a policie není vzdálená nečinná masa. V tomto je však míč na její straně hřiště.

Poznámky

[1] Stop Hate Crime (<http://www.report-it.org.uk/home>).

Zdroje

Agentura Evropské unie pro lidská práva. 2016. *Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives* (http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-justice-hate_crime-victims_en.pdf).

Fotografie

- [1] Ilustrační obrázek - Hate speech, free speech, autor: Akiramenai, Wikimedia commons, public domain
- [2] Birmingham Pride, autor: West Midlands Police, Flickr.com, CC BY-SA 2.0

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

FIFA: náprava hříšníka?

Irena Kaletová

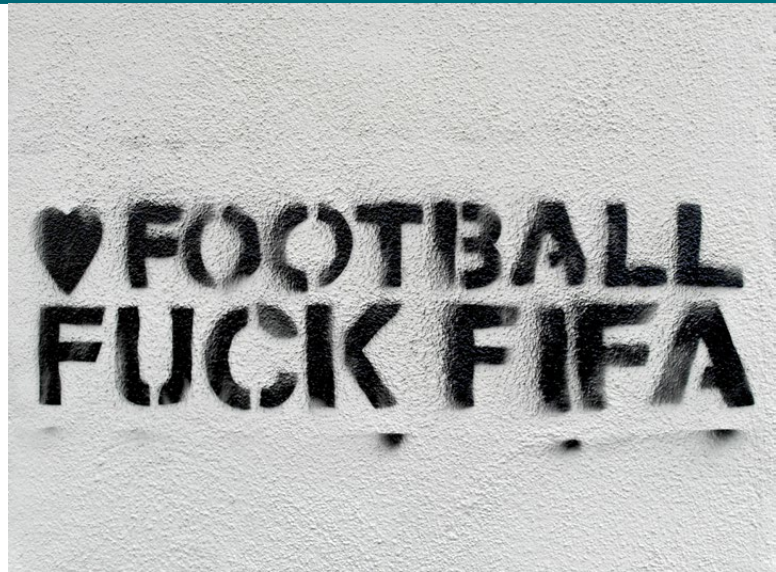
Řídící organizace světového fotbalu, FIFA, se v posledních letech poměrně často objevuje v médiích. Pozornosti se jí dostává ne tak kvůli sportovním kláním, které zastřešuje, ale spíše pro korupční skandály v jejím vedení a obvinění týkající se porušování lidských práv, s nimiž je spojována. Nedávná zpráva zabývající se přístupem FIFA k lidským právům však nasvědčuje tomu, že tato organizace již podniká první kroky k nápravě.

Špatná pověst

Mezinárodní federace fotbalových asociací (FIFA) je organizací, která řídí světový fotbal, tedy sport, jemuž se podařilo získat, zdá se, univerzální přitažlivost napříč celým světem. I přes finanční úspěchy, které jsou spojené s globální popularitou olympijských turnajů, mistrovstvími světa a s množstvím obchodních aktivit, kterým se FIFA věnuje, čelí tato organizace v současné době jedné z největších krizí ve své historii.

FIFA se v posledních letech potýká nejen s četnými korupčními aférami, ale také s obviněními týkajícími se porušování lidských práv, která jsou spojována s její činností. Z nejzávažnějších lze jmenovat kauzu úmrtí mezi migranty pracujícími na výstavbě infrastruktury pro mistrovství světa v Kataru, které se má konat v roce 2022 (viz Bulletin 6/2014, s. 14).

Jiné turnaje byly spojovány s nuceným vystěhováním chudých komunit za účelem získávání prostoru pro stadiony a další zařízení, nebo případy omezování svobody projevu obyvatel a novinářů v průběhu příprav na turnaje i jejich konání. Z lidskoprávního hlediska problematické jsou rovněž pracovní podmínky zaměstnanců dodavatelských řetězců FIFA, kupčení s nezletilými hráči, nebo diskriminace žen ve světě fotbalu.

Love football [1]

Čas na změnu

V návaznosti na uvedená selhání a sílící kritické odezvy, se FIFA s cílem znovu získat ztracenou důvěru rozhodla začít pracovat na své proměně. Za tímto účelem založila reformní výbor, který se zaměřil na nedostatky ve vnitřním řízení a systému odpovědnosti FIFA a na vtělení reformu v této oblasti do interních předpisů FIFA. Kromě práce výboru si organizace v prosinci 2015 rovněž objednala vypracování zprávy zabývající se výzvami spojenými s vnějším řízením organizace a s její odpovědností za řešení široké škály nepříznivých lidskoprávních dopadů, které mají činnosti a vztahy FIFA na jednotlivce a komunity.

Provedením analýzy a vytvořením zprávy byl pověřen John G. Ruggie, který v minulosti zastával funkci zvláštního zmocněnce OSN pro byznys a lidská práva a je spoluautorem Obecných zásad OSN v oblasti podnikání a lidských práv (viz např. Bulletin 2/2013 s. 14, 12/2015 s. 19). Svě zkušenosti z dřívější činnosti Ruggie zúročil i při tomto zadání, když cílem zprávy bylo formulovat rady pro vtělení ochrany lidských práv do dokumentů závazných pro FIFA i státy, které pořádají turnaje, vymezit klíčové meze-ry v současné politice a praxi FIFA a zveřejnit nezávislou zprávu o tom, co obnáší zakotvení respektu k lidským právům ve FIFA. Přitom referenčním rámcem pro vymezování lidskoprávních standardů byly právě jmenované Obecné zásady OSN.

Fotbalistky [2]

Pojmenování rizik

Odpovědnost FIFA za dodržování lidských práv začíná u vymezení oblastí jejich aktivit a vztahů, s nimiž jsou spojena lidskoprávní rizika. Ruggieho zpráva proto nejprve zkoumá fungování FIFA, následně určuje relevantní lidskoprávní kontext a až následně sestavuje soupis konkrétních praktických doporučení.

Při pojmenování rizik se zpráva zaměřuje jednak na jejich systematické zdroje, jako je např. genderová diskriminace či obchodování s hráči, které je potřeba řešit konstantně, jednak na rizika typická pro turnaje a jejich organizaci. Ukazuje se, že lidskoprávní hrozby provázejí fotbalové události ve všech jejich fázích – od výběru pořadatele až po samotný průběh zápasů.

V mnoha případech přitom řešení rizik závisí ve velké míře nikoli na FIFA, ale na jiných subjektech – státech, místních asociacích, obchodních společnostech atd. Přesto zpráva trvá na tom, že je nezbytné, aby FIFA ani ve vztahu k rizikům, která jsou s jejími aktivitami svázána pouze zprostředkovaně nebo vzdáleně, nerezignovala, ale sehrála i v jejich řešení svou úlohu.

Ruggieho rady

Za účelem vštěpení respektu k lidským právům FIFA přijala dodatek ke svému statutu, podle kterého je nyní povinna dodržovat všechna mezinárodně uznaná lidská práva a usilovat o podporu ochrany těchto práv. Uvedený závazek je pouze prvním krokem, který musí být přetaven do celé struktury organizace a jejich aktivit skrze přijetí konkrétních změn. Zpráva za tímto účelem uvádí 25 konkrétních doporučení, která lze v obecné rovině roztrždit do tří základních oblastí vyžadujících změny:

Od normy ke kultuře (from constitution to culture). FIFA by měla v rámci této oblasti vytvořit a zveřejnit jasnou politiku ve vztahu k lidským právům a přijaté závazky by měla promítnout nejen do všech svých kodexů, ale také do požadavků pro členské asociace. Nelze však zůstat jen u normativního zakotvení. Závazky v oblasti respektu k lidským právům je nutné převést do každodenních aktivit a rozhodnutí na všech úrovních – od řídicích orgánů po všechny součásti administrativy. Za tímto účelem doporučuje zpráva např. vytvořit orgány odpovědné za dodržování lidských práv, které budou patřičně personálně, odborně i materiálně zabezpečeny.

Od reakce k prevenci (from reactive to proactive). Druhé heslo vyjadřuje potřebu silnějšího vnitřního systému, který by identifikoval, vyhodnocoval a řešil předvídatelná lidskoprávní rizika. V tomto směru by FIFA měla zjištěná rizika odvracet pomocí vhodného nastavení povinností subjektů, s nimiž vstupuje do smluvních vztahů, a na subjekty, s kterými jedná pouze zprostředkovaně, by měla alespoň vyvíjet v tomto směru tlak. V prevenci

Zápas Portugalsko - Dánsko [3]

Fotbalový svět [4]

lidskoprávních dopadů může pomoci rovněž šíření povědomí o lidskoprávní odpovědnosti např. na každoročně pořádaných konferencích. V případě, že v rámci některých vztahů není možné redukovat lidskoprávní dopady smírnými prostředky, neměla by se FIFA zdráhat je ukončit.

Od omezenosti k odpovědnosti (*from insular to responsible*). V rámci této oblasti by FIFA měla zajistit vyšší míru transparentnosti identifikace a řešení lidskoprávních rizik. K tomuto cíli patří sledování vlastních aktivit a jejich dopadů, transparentní informování veřejnosti a učení se z vlastních chyb. Dle doporučení by měly být např. pro turnaje vytvořeny místní operační týmy, které by v pořadatelských státech monitorovaly lidskoprávní rizika a opatření přijatá k jejich odvrácení. FIFA by se rovněž měla ujmout aktivní role v poskytování náhrady za porušení lidských práv, např. skrze mechanismus stížností.

Správný výkop a tah na branku

Laťka určující standard ochrany lidských práv je pro FIFA nastavena poměrně vysoko. Nyní je řada na FIFA. Zpráva pamatuje jak na cíle krátkodobé, které je možné splnit prakticky okamžitě, tak na doporučení, která vyžadují pro svou realizaci určitý čas. Některé požadavky dopadají již na turnaje, které jsou naplánované na rok 2022. Vše ale záleží

na tom, jak čile FIFA k doporučením přistoupí a jak bude schopna pracovat např. se současnou situací v Kataru.

Pokud FIFA dostojí novým závazkům a bude zohledňovat lidskoprávní hlediska ve svých klíčových rozhodnutích a využívat svůj vliv na chování jiných subjektů, s nimiž má obchodní vztahy, množství a závažnost negativních dopadů by se mělo výrazně snížit. K tomu je však nutné, aby FIFA podstoupila zásadní proměnu, která ovlivní všechny oblasti její činnosti. Je otázkou, zda FIFA přijme tuto výzvu, jak uvádí Ruggie s cílem dosáhnout skutečně „dobré správy“, nebo zda se spokojí s „dobře vypadající správou“.

Zdroje

Ruggie, John G. 2016. “FOR THE GAME. FOR THE WORLD.” *FIFA and Human Rights*. Corporate Responsibility Initiative Report No. 68. Cambridge, MA: Harvard Kennedy School (https://www.hks.harvard.edu/content/download/79736/1789834/version/1/file/Ruggie_humanrightsFIFA_reportApril2016.pdf).

Fotografie

- [1] Love football - fuck fifa, foto: seven resist, CC BY-NC-SA 2.0
- [2] A CSUEB soccer player attempting to take the ball from a University of California, San Diego attacker, foto: Dirk Hansen, CC BY 2.0
- [3] Portugal 2-3 Denmark, Lisbon September 10 2008, foto: José Goulão, CC BY-SA 2.0
- [4] Soccer World, foto: dilemmaniak, CC BY-NC-SA 3.0
- [5] Declared African Soccer Love, foto: Brandon Giles, CC BY-NC-SA 2.0

Soccer Love [5]

4) Česká republika a lidská práva

Záhadná propuštění příslušníků bezpečnostních sborů

Kamila Abbasi

Do jaké míry mohou být v některých případech upřena práva příslušníkům bezpečnostních sborů, naznačilo nejedno pravomocné rozhodnutí správních soudů České republiky. Co se stane, když nadřízený nesprávně přistoupí k propuštění z důvodu porušení služebního slibu? Jsou práva příslušníků bezpečnostních sborů porušována? A co je vlastně onen slib?

Problematická situace nastává, když personálně příslušný nadřízený služební funkcionář v daném řízení nesprávně aplikuje ustanovení § 42 odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a předčasně tak přistoupí k propuštění z důvodu porušení služebního slibu. Takového porušení se měl jednotlivec dopustit zavrženíhodným jednáním, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

„Aniž by zjistili nade vši pochybnost“

Příkladem lze uvést rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 13. května 2014 pod sp. zn. 10 Ad 3/2012, kde soud konstatuje: „Pokud by soud akceptoval postup, který služební funkcionáři v daném případě zvolili, otevřela by se služebním orgánům možnost rozhodovat zcela libovolně a jejich rozhodnutí by fakticky nebylo možno přezkoumat, neboť ani účastníkům řízení ani soudu by nebyla dána reálná možnost seznámit se s podklady, o něž služební orgány svá rozhodnutí opírají. Něco takového je ovšem v demokratickém právním státě zcela nepřijatelné.“

Obdobný apel ostatně zazněl i ve správní žalobě Petra Lessyho proti rozhodnutí ministra vnitra ve věci propuštění ze služebního poměru, kde žalobce uvádí: „Ministr vnitra neučinil ničeho, aby mohl učinit bezpochybný závěr, že žalobce se předmětného jednání dopustil. Naopak v řízení o rozkladu postupoval takovým způsobem, aby žalobce svoji nevinu nemohl prokázat.“[1]

Primárním cílem zákonodárce bylo bezpochyby zajistit právní stabilitu. Učinil tak legislativním

Příslušníci Policie České republiky [1]

zakotvením způsobů skončení služebního poměru v ustanovení § 41 zákona č. 361/2003 Sb. Ve fázi, kdy je proti příslušníkovi bezpečnostních složek podáno usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, nastává služebnímu funkcionáři povinnost zjistit skutečný stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. To vše v rozsahu, který je nezbytný pro jeho rozhodnutí, a za tím účelem si lze opatřit potřebné podklady pro rozhodnutí. Služební funkcionář tak zahájí patřičné kroky, aby zjistil, zda je vhodné příslušníka zprostit výkonu služby, nebo zda má být zvolen jiný postup – tedy případné propuštění.

Služební funkcionář je nucen příslušníka propustit při splnění zákonem stanovených podmínek ve zmíněném ustanovení § 42 zákona č. 361/2003 Sb.: „Skutková podstata propouštěcího důvodu tedy spočívá v kumulativním splnění všech stanovených podmínek. Jednání příslušníka musí: Porušit služební slib, být zavrženíhodné, mít znaky trestného činu a musí být způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.“[2] Ustanovení § 180 odst. 5 předmětného zákona nicméně stanoví, že „služební funkcionář [tedy nadřízený] si nemůže učinit úsudek o osobním stavu příslušníka a o tom, zda byl spáchán trestný čin a kdo za něj odpovídá. Probíhá-li před příslušným orgánem řízení o předběžné otázce, vyčká služební funkcionář jeho výsledku.“

Je tedy porušení služebního slibu jen spíše morálním závazkem, ačkoliv je jeho obsah uveden hned v několika ustanoveních zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ať už se jedná o povinnost být při výkonu služby nestranným

v § 45 odst. 1 písm. b) a § 46 odst. 1 zákona č. 361/2003, nebo povinnost důsledně dodržovat právní a služební předpisy a plnit rozkazy svých nadřízených v ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) a § 46 odst. 1 předmětného zákona?

Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 16. 5. 2006, č. j. 7 Ca 104/2005 – 26, dovodil, že „v řízení o služebním poměru podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie ČR je třeba při zjišťování skutečného stavu věci vycházet zejména z původních důkazů. Je-li možné v dané věci vyslechnout svědky, nemůže dokazování spočívat pouze v provedených úředních záznamech, ale je nutné svědky vyslechnout, a to i za přítomnosti policisty, s nímž je vedeno příslušné řízení ve věci služebního poměru, aby mohly být svědkům kladeny otázky, a policista tak měl i reálnou možnost vyjádřit se ke skutečnostem, které tyto svědci uvádějí.“ Podle uvedeného judikátu tedy správní orgán sice může použít také podklady získané od jiných orgánů veřejné moci, avšak své rozhodnutí musí opřít zejména o původní důkazy, které sám provede.[3]

Kam zmizel spravedlivý proces?

Jak již v úvodu textu zaznělo, je velmi problematické v předmětném řízení zjištění faktického stavu věci, resp. zda byly splněny všechny zákonné podmínky pro přistoupení k propuštění z důvodu porušení služebního slibu. Navíc se tak příslušník ocitá v situaci, kdy se v podstatě hájí v několika na sobě nezávislých rovinách: Jak v trestním řízení, tak v řízení ve věci služebního poměru, kde jsou ovšem jeho práva značně omezena, což má též v konečném důsledku vliv na spravedlivé rozhodnutí v dané věci.

Petr Tomek dále zmiňuje § 183 zákona o služebním poměru: „Příslušník, který vystupuje jako účastník řízení, nemá právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům, ke způsobu jejich zjištění, popřípadě

navrhnout jejich doplnění. To je stav v demokratické společnosti zcela nevídaný.“ Tomek srovnává ustanovení s dikcí článku 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má obviněný z trestného činu právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce.[4]

Znamení hanby bez soudního výroku

Takovýto nemístný propouštěcí důvod ostatně mnohé vypovídá právě i o nadřízeném služebním funkcionáři a jeho vnitřní morálce (nečiní-li tak v situaci nade vši pochybnost). Policista je automaticky mediálně propírán, na což dlouhodobě poukazuje například Liga lidských práv nebo projekt Kláry Sommerové, týkající se mediální osvěty, zvaný *Správně*. [5]

Následkem této stigmatizace je společensky vnímán jako odsouzený a všichni napjatě očekávají jeho propuštění ze služebního poměru. Nelze se přitom divit, že je právě ono propuštění veřejností chápáno jako alternativa trestu. Následkem propuštění totiž obviněný ztrácí nárok na sociální podporu, stejně tak mu padá nárok na výsluhu. Medvědí službu přitom vykonávají právě média, ze kterých už přece všichni předem vědí, že si policista „trest“ zaslouží.

Poznámky

- [1] Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/lessy-podal-zalobu-jeho-propusteni-je-pry-nezakonne_256669.html.
- [2] TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem*, 672 s., s. 153. Olomouc: ANAG, 2012.
- [3] Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 5. 2014, sp. zn. 10 Ad 3/2012 – 53.
- [4] TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem*, 672 s., s. 157, 158. Olomouc: ANAG, 2012.
- [5] Mediální projekt Mgr. et Mgr. Kláry Sommerové, viz také: <https://prezi.com/n6th3vacnx86/spravne/>.

Fotografie

- [1] Příslušníci Policie České republiky, CC-BY-3.0
- [2] Policejní Škoda Octavia, CC-BY-3.0,2.5,2.0,1.0

Policejní Škoda Octavia [2]

Ústavní soud zrušil ustanovení bránící osobám žijícím v registrovaném partnerství v osvojení si dětí

Michal Oščipovský

Ústavní soudci v červnovém nálezu potvrdili, že podle zákona o registrovaném partnerství mohlo docházet k diskriminaci osob s homosexuální orientací a rozhodli o zrušení ustanovení zákona o registrovaném partnerství, které až do této doby registrovaným partnerům bránilo v individuálním osvojení dětí.

Téma rodičovských práv lidí s jinou než heterosexuální orientací je v odborných i laických debatách často skloňováno. A tak není divu, že jsme se tomuto tématu na stránkách Bulletinu věnovali i v minulosti (viz Bulletin 5/2015 s. 20). Článek Adama Blisy se věnoval návrhu Městského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, které registrovaným partnerům bránilo v osvojení si dětí. Autor se v textu rozmýšlí nad tím, proč je dané ustanovení diskriminační a tedy i protiústavní, a proč by mělo být zrušeno. Dnes již víme, že mu Ústavní soud dal za pravdu.[1]

Navrhovatel ve svém odůvodnění argumentoval jak čl. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, které diskriminaci obecně zakazují, tak i Listinou základních práv EU, která v čl. 21 výslovně zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace.

Osvojení dětí někým jiným než manželem či manželkou přitom ve výjimečných případech umožňuje občanský zákoník, a to nehledě na sexuální orientaci dané osoby.[2] Homosexuálové tedy paradoxně mohli osvojit dítě svého partnera, ovšem nikoli v případě, pokud by se s partnerem rozhodli své soužití institucionalizovat v podobě registrovaného partnerství.

Jak už bylo zmíněno v předešlých odstavcích, Ústavní soud v plénu rozhodl o oprávněnosti podaného návrhu a dané ustanovení zrušil jako rozporné s právem na lidskou důstojnost, soukromý život a se zákazem diskriminace, přesto několik soudců přiložilo svá disentuující stanoviska. Soudci Ludvík David a Jaromír Jirsa i přes vyjádření souhlasu s ko-

Mužský pár s dítětem [1]

nečným rozhodnutím Ústavního soudu, se způsobem argumentace, která byla při nálezu použita, v některých ohledech nesouhlasili. Například Ludvík David kritizoval příliš konzervativní vyznění nálezu, který často kladl důraz na koncept tradiční rodiny, zatímco soužití dvou registrovaných partnerů pojímal jen jako náhradní řešení, nikoli jako plnohodnotný způsob rodinného života. Vladimír Sládeček poukázal na to, že rozhodování o takových věcech by se měl Ústavní soud zdržet a měl by jej přenechat zákonodárnému sboru.

I přesto, že ti, kteří se staví k rodičovským právům příslušníků LGBT komunity vstřícně, mohou mít z nálezu Ústavního soudu radost, je třeba přemýšlet i o praktických dopadech zrušení daného diskriminačního usnesení. Jak už plyne z odůvodnění rozhodnutí, na rodinu a na rodinný život neexistuje žádné vymahatelné právo, homosexuálové žijící v registrovaném partnerství tak nezískávají nárok na osvojení dětí, ale pouze nárok se o toto osvojení jako jednotlivci ucházet. A je otázkou, jak budou v konkrétních případech obecné soudy rozhodovat (viz odlišné stanovisko Ludvíka Davida), protože argumentů o pozitivních (a na druhé straně negativních) dopadech výchovy homosexuálních párů na dítě můžeme slyšet skutečně mnoho.

Poznámky

[1] Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

[2] Ustanovení § 800 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Fotografie

[1] Mužský pár s dítětem, CC BY 2.0

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Lenka Vavrušová

Vnitrostátní právo

- Baroš, J.: O vnitřních limitech ústavních demokracií. *Jurisprudence* 3/2016.
- Čapek, J.: Korupce a zneužití či překročení pravomoci ve světle úmluv Rady Evropy. *Trestní právo* 2/2016.
- Fryšták, M.: Možnost přenositelnosti konceptu hate crimes do české trestněprávní úpravy. *Trestněprávní revue* 7-8/2016.
- Kokeš, M.: Volby do zastupitelstev obcí – manipulovatelný svátek demokracie? *Soudní rozhledy* 5/2016.
- Kozák, V.: Kriticky k zamýšlené poslanecké iniciativě změny trestního zákoníku. *Trestní právo* 2/2016.
- Lotko, E. – Kozieł, M.: Polské stabilizující výdajové pravidlo jako inspirace pro českého zákonodárce. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2016.
- Mařádek, D.: Kritické poznámky k vybrané judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu k výpovědi policisty jako svědka před trestním soudem. *Právní rozhledy* 11/2016.
- Pilík, V.: Pojetí a úprava ochrany právní osobnosti právnických osob v občanském právu. *Právní rozhledy* 13-14/2016.
- Rogalewiczová, R.: Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. *Právní rozhledy* 10/2016.
- Ryška, M.: Odškodnění sekundárních obětí dle § 2959 ObčZ. *Právní rozhledy* 11/2016.
- Ščerba, F.: Právo na účinné vyšetřování ve světle judikatury Ústavního soudu. *Trestněprávní revue* 7-8/2016.
- Štefko, M.: Otazníky ohledně ústavní ochrany práva seniorů na uspokojivé hmotné zabezpečení ve stáří. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2016.
- Tichý, L. – Pipková, P. J.: Státní podpora a základní lidská práva: řízení o státní podpoře a právo na řádný proces. *Bulletin advokacie* 6/2016.

Mezinárodní a právo Evropské unie

- Bartizalová, M.: Vybrané instituty problematické pro legitimitu veřejné žaloby na poli mezinárodního trestního práva. *Státní zastupitelství* 3/2016.
- Braun, M.: V EU se integrovaly pouze elity. S reformami ale pomalu. *Mezinárodní politika* 7/2016.
- Brusenbauch Meislová, M.: Alternativy ke členství Velké Británie v EU. *Mezinárodní politika* 5/2016.

- Brusenbauch Meislová, M.: Klíčové argumenty britské kampaně za brexit. *Mezinárodní politika* 6/2016.
- Brusenbauch Meislová, M.: Rozdělená Británie? Profilace zastánců a odpůrců brexitu. *Mezinárodní politika* 6/2016.
- Brusenbauch Meislová, M.: Brexit realitou: EU, jak ji známe dnes, končí. Co dál? *Mezinárodní politika* 6/2016.
- Grinc, J.: Nařízení o statusu a financování evropských politických stran – nová úprava svobody politického sdružování v Evropské unii. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2016.
- Jurníková, J. – Králová, A.: Komu svěřit posuzování a přezkum žádostí o mezinárodní ochranu? *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2016.
- Kmec, J.: Evropský soud pro lidská práva - duben 2016. *Soudní rozhledy* 6/2016.
- Opatová, H.: Spolupráce České republiky s Mezinárodním trestním soudem v otázce předávání a průvozu osob. *Trestněprávní revue* 7-8/2016.
- Sehnálek, D.: Nový postup EU pro posílení právního státu. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2016.
- Vopat, Z.: Vývoj lidských práv a jejich inkusivita od 18. století po současnost. *Studia Politica Slovaca* 1/2016.

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Blinka, J.: Jak číst sedmý kongres Korejské strany práce? *Mezinárodní politika* 6/2016.
- Daniel, J.: Zmařený puč odráží ústup turecké armády z politiky. *Mezinárodní politika* 7/2016.
- Horký-Hlucháň, O.: Rozvojová pomoc je způsob, jak světu dokázat vyspělost. *Mezinárodní politika* 7/2016.
- Karásek, T.: Sledování posunů ve strategické kultuře: Analýza protipovstaleckého boje jako vzestupu strategické subkultury. *Obrana a strategie* 1/2016.
- Ludvík, Z.: Kompetence, ochota a zmocnění protipovstaleckých sil v severním Mali v letech 2012–2013. *Mezinárodní vztahy* 2/2016.
- Mazák, M.: Venezuelská kríza a sociálny úpadok. *Global politics* 6/2016.
- Mezeiová, G. - Maldini, P.: Vývoj participatívnej demokracie: Komunitné organizovanie v postkomunistickom kontexte. *Studia Politica Slovaca* 1/2016.

- Najmanová, K.: Vliv USA na Ukrajině – pasivita, či dobře řízená strategie? *Mezinárodní politika* 6/2016.
- Nechayeva, E. - Tokar, P. - Onuchko, M. - Ruban, S.: Ukrainian diaspora in Kazakhstan. *Studia Politica Slovaca* 1/2016.
- Nur Osso, B.: A Military Coup that is either Staged or Failed. *Mezinárodní politika* 7/2016.
- Pavlíková, M.: Kybernetický boj mezi Ruskem a Ukrajinou v rámci ukrajinského konfliktu. *Obrana a strategie* 1/2016.
- Poláčková, Z. - Duin, P. van: The dwarf and the giant: Montenegrin-Russian relations and Montenegro's 'cult of Russia', c. 1700 – 2015. *Studia Politica Slovaca* 1/2016.
- Sankot, O.: Německá armáda a měnící se paradigma zahraniční politiky. *Mezinárodní politika* 5/2016.
- Stojar, R.: Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. *Obrana a strategie* 1/2016.
- Tichý, L.: Islámský stát a jeho postoj k teroristickým útokům na energetický sektor. *Obrana a strategie* 1/2016.
- Tungul Tunkrová, L.: Pozadí puče: proč vlastně bojuje Erdoğan s gülenisty? *Mezinárodní politika* 7/2016.
- Záhořík, J. – Šanc, D.: Etiopie: Vliv vnějších faktorů na bezpečnost země. *Obrana a strategie* 1/2016.

Český červený kříž pořádá ve dnech 21.-23.10.2016 v Olomouci kurz Základy mezinárodního humanitárního práva (MHP).

Vzdělávací program v rozsahu 25 hodin se zaměřením na šíření MHP je určen všem zájemcům o tuto problematiku. Bližší informace jsou k dispozici na http://www.cervenkykruz.eu/cz/mhp/pozv_mhp.pdf. Ubytování je zajištěno, účastníci hradí pouze stravu dle svého výběru.

www.centrumlidskaprava.cz

**Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci**

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail hsmekal@fss.muni.cz | **webové stránky** www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Jan Lhotský (editor), Lukáš Hoder, Linda Janků,
Hubert Smekal, Ladislav Vyhnánek | **Sazba** Bohdan Lukáš | **ISSN** 1804-2392.